

הלכות שבת סימן רמג

דינים בשנה: הגה (ט) וְאֶף־עַל־פִּי שְׁלֹא לַקְחָהּ הַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי (י) רַק לְשִׁלֵּשׁ אוֹ לַרְבִּיעַ, וְיֵשׁ לִישְׁרָאֵל הַנְּגָה בְּמֵה שֶׁהַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי עוֹבֵד בַּשְּׁבֻת, שְׂרִי, דְּאֲיִנוֹ־יְהוּדִי אֲדַעְתָּא דְנִפְשָׁה עוֹבֵד (כ"י) כִּסּוּס מִיִּמּוֹי מִיּוֹ זְבִי"ו וְרַמְיָה בִּשְׁם סוֹרִית):
ב יֵאָפְלוּ מִקְרָחַן אוֹ תַנּוּר, אִם הַשְּׂכִינִים שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה וְנִתְפָּרְסָם הַדָּבָר עַל־יְדֵי־קַף שְׂאִין דְּרָכּוּ לְשֹׁכְרֵי פּוֹעֲלִים אֲלֵא לְהַשְּׂכִינִים, וְיָבֵן אִם מִנְהַג רַב אֲנָשִׁי אוֹתוֹ הַמְקוֹם לְהַשְּׂכִינִים אוֹ לְתַנּוּס בְּאֲרִיסוֹת, (יא) מִתֵּר לְהַשְּׂכִינִים לְאֲיִנוֹ־יְהוּדִי אוֹ לְתַנּוּס לוֹ בְּאֲרִיסוֹת: הַגַּה וְאֵפְלוּ בְּמִקּוֹם הָאֲסוּר, אִם אֵין הַמְקָרָח אוֹ הַתַּנּוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל (יב) רַק שִׁכְרָם (ג) (יג) מֵאֲיִנוֹ־יְהוּדִי (יד) וְתוֹנֵר וְהַשְּׂכִינִים לְאֲיִנוֹ־יְהוּדִי, שְׂרִי, דְּאֵין שֵׁם הַיִּשְׁרָאֵל נִקְרָא עָלָיו (אי"ו) כִּסּוּס גַּאזִּינִים), וְכֵן אִם יֵשׁ מִקְרָחַן (טו) בְּבֵית־דִּינָה וְאֵין רוֹחֲצִין בְּמִקְרָחַן רַק אוֹתוֹן (ז) (ח) שְׂבָבִיתוֹ, וְהֵם יוֹדְעִים שֶׁשִּׁכְּרוּ

ג טור בשם רב האי ד' הרא"ש שם

שערי תשובה

באר היטב
 לחוד אסור בכל גזרי, עין ט"ז: (ג) מא"י. כ"י כתב אפלו קנאו מא"י שרי להשכירו מן שעדן לא ישב בה ולא נקרא שמו עליה, ע"כ נראה להחייב אף בקנה, מ"א: (א) שְׂבָבִיתוֹ. ע"ע, הא כתב בס"י רמב"ד דאפלו דר בין הכותים יש לחל לאורחים הכאים שם, היג נחוש לה: ועוד, הא כ"י"ל דכל שאסרו חז"ל משום מראית העין אפלו בסדרי פדרים אסור, ט"ו, ע"ש. והמ"א האריך והעלה דתרי"ב בעין, דעומד ברשות אחר בפני עצמו, ושלא יתא רוחצין בו אלא שכניו, ע"ש. וק"ס אליהו רבה מתירין קשתי מ"א והעלה קצת רמ"א, ע"ש: [ש:]

[ג] שְׂבָבִיתוֹ. עבתי. וכתב בדברי יוסף סימן ט: ראובן יש לו בית בחוץ העיר לצורך טלאת העבדוים והם שכירי חרש, אין ראוי להקל טמטת דעת הרמב"ם, כיון שהרבה מקרשים דעת הרמב"ם להחמיר לשפלות ישראל ע"י עשה עושה בשבת ואפלו בקבלות שלא על זמן אף הטר בביתו של ישראל, אף בכה"ג שהישראל אינו דן עם ואין שם כ"ב שיתירוהו או אם יעשה בעצמו ויבדל סגור באפן שהשכרים בשוק לא יגישו שהפועלים עושים שם מלאכה, יש להחיר, ע"ש. ועין בשו"ת מים רבים ס"י טרטריו שחולק על דברי יוסף כזה וכתב דכיון והוא מתוך ביתו של ישראל אין חילוק בין איקא רואים לליקא רואים, ע"ש:

באור הלכה

משינה ברוחה
 (ט) וְאֶף־עַל־פִּי נְכוּי'. אֲשֶׁרָה וְרַחֲמִים קָאִי, דְּהַמְחַבֵּר מִרְי בְּשִׁכְרוּת, וְהוּא מוֹסִיף דָּאָף אֲרִיסוֹת מִתֵּר, וְהַמְחַבֵּר גַּם־כֵּן סְבִירָא לֵה כֵּן, דְּמַשְׁעֵם נַה הַחִיר בְּשִׁכְרוּת, כְּגַל, אֲלֵא שְׁהוּא בְּאֵר בְּהַרְיָא: (י) רַק לְשִׁלֵּשׁ וְכוּי'. וְדוֹקָא בְּזֵה, שְׁמוֹנֵן לְאֲיִנוֹ־יְהוּדִי חֵלֶק בְּתַבּוּאָה, אֲכָל אֲכָל אֵם שִׁכְרֵה לְאֲיִנוֹ־יְהוּדִי לְעַבְדוּ בּוּ כֵּל הַשְּׂנָה וְשִׁטְל הַיְהוּדִי כֵּל הַתַּבּוּאָה מַהֲשָׂדָה, אָף דְּמַדִּינָא בְּזֵה גַם־כֵּן שְׂרִי, דְּהַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי אֲדַעְתָּה דְנִפְשָׁה עֵבֵד, דָּאָף אִם לֹא וְיַחֲרַשׁ וְיַקְצֵר הַשְּׂנָה בַּשְּׁבֻת יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בַּחֵל, וְקַמְהַר בְּשִׁבִיל עֲצֵמוֹ, מִכֵּל מְקוֹם אֲסוּר, דְּיַבּוּאוּ לְחִשְׁדוֹ בְּשִׁכְרִיּוֹס⁽¹⁾ וְלֹא יִתְלוּ בְּאֲרִיסוֹת,

להשכירו או לתנו באריסות, אסור להשכירו לאינו־יהודי וכו', משמע דלהקרא בעינו רבא, וכן משמע מלשון השלחן ערוך בענין ב: * ויחזר והשכירם. עין במשינה ברוחה שכתבנו: יש אומרים דבשכירות נמי וכו', הוא דעת הט"ו וכן משמע מהגן אברתם, כן כתב הפרי"מקדים, אבל דעת מהר"ש"ל וכן מה"א"א"ם קאליה רבה, ובאמת מסתברא בזה, דהא משמע בקמרא דשכירות לא שכיחא קליקא, וממילא שם בעליו הראשון האיניו יהודי עליו אף עתה יתלו דשכיריו של הראשון הוא, וק"ש"נ"ע להם דמישראל הוא וי"ע גם זה דשכר מישראל, אם לא שישב בה הישראל כמה שנים ונתפרסם לכל, או יש לצין בזה⁽¹⁶⁾:

כְּשִׁינָאוּ לְבִסוּף שְׂאִין לוֹ שׁוּם חֵלֶק בְּפִרוֹת הָאֶרֶץ, וְיִדְלַקְמוּן בְּרִישׁ סִימֵן רִמּוֹ. (יז) וְדַע, דְּבִמְקָרָחַן כְּהַאי גִּזְזָא, דְּהִינּוּ שְׁשׂוֹכְרֵי אֲיִנוֹ־יְהוּדִי לְעַבְדוּ בּוּ כֵּל הַשְּׂנָה וְשִׁטְל הַיְהוּדִי כֵּל הַנְּרוֹחַ שֶׁל הַשְּׂבָבִיתוֹ, אֲסוּר, (יג) וְהוּא הָרִין בְּרַחֲמִים בְּאֶפְסוֹן זֶה, דְּהַא דְּשָׂרִינֵן מִתְחַלָּה מַדִּינָא, הִינּוּ דוֹקָא בְּשָׂדָה וְכוּי' דְּהַמְלָאכָה קְצוּבָה וְאֶפְשֵׁר לְהַשְּׁלִימָה כְּכֵל עַתָּה, דְּאֵין נִרוֹחַ לִישְׁרָאֵל בְּמֵה שְׁעוֹשֶׂה הַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי בַּשְּׂבֻת, דָּאִם לֹא יַעֲשֶׂה הַיּוֹם יַעֲשֶׂה בַיּוֹם אַחֵר, אוֹ אִמְרִינֵן אֲדַעְתָּה דְנִפְשָׁה עֵבֵד; אֲבָל בְּמִקְרָחַן וְרַחֲמִים, דְּהַמְלָאכָה אֵינָה קְצוּבָה וְכֵל יוֹם נִרוֹחַ לַעֲצֵמוֹ, דָּאִם לֹא יַעֲשֶׂה יוֹם אַחֵר יִפְסִיד הַיִּשְׁרָאֵל אוֹתוֹ הַיּוֹם, (יד) אִם־כֵּן עַקֵּר הַמְלָאכָה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל הוּא וּמַדִּינָא אֲסוּר כְּמוֹ שְׂכִירִיּוֹס, דָּאָף דְּמִקְבֵּל שִׁכְרֵה לֹא אִמְרִינֵן אֲדַעְתָּה דְנִפְשָׁה עֵבֵד, הוּאִיל וְנִהְיֵה הַיִּשְׁרָאֵל מִמְלַאכַת שְׂבֻת וְאֵפְלוּ לְהַטִּי' לְקַטְוֵן בְּסִימֵן רִמּוֹ סַעִיף־קֶטֶן הַ דַּמְתִּיר לְהַרְמַבִּי"ם, נִרְאֶה דְּאֲסוּר גַּם־כֵּן בְּזֵה מַדִּינָא, דְּרַגְלֵי לְהַקְפִּיר עַל הַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי כְּשִׁמְכַטֵּל אֵיזֵה יוֹס; וְכִינּוּן דְּמַדִּינָא אֲסוּר, אֵפְלוּ נִתְפָּרְסָם שֶׁשִּׁכְּרוּ לְשָׂנָה, וְגַם הוּא חוּץ לְתַחוּם דְּאֵין בּוּ מִשׁוּם מִרְאִית הַעֵינִן, גַּם־כֵּן אֲסוּר, וְאֵין הַתֵּר כִּי אִם הֵיכָא דְּיֵשׁ לְאֲיִנוֹ־יְהוּדִי קֶצֶת חֵלֶק בְּנִרוֹחַ הַשְּׂבָבִיתוֹ⁽¹²⁾, דְּאֵין אִמְרִינֵן דְּאֲדַעְתָּה דְנִפְשָׁה עֵבֵד, וּמִתֵּר בְּרַחֲמִים וְגַם בְּמִקְרָחַן בְּמִקּוֹם שְׁנַתְפָּרְסָם הַדָּבָר, וְכַבְסִיעִי כּוּ, וְכַל־שֶׁכֵּן שְׂמַתֵּר (טו) הֵיכָא שְׁפוֹכְרוּ לוֹ לְגַמְרִי בְּכֵל עֲרִב־שְׂבָבִיתוֹ: **ב** (יא) מִתֵּר וְכוּי' אוֹ לְתַנּוּס וְכוּי'. דְּתוּ לִיקָא חֲשָׁאִי⁽¹¹⁾, וְאָף דְּאֵין דְּרַחַן אוֹתוֹ הַמְקוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ רַק לְהַשְּׂכִיר, מִכֵּל מְקוֹם מִתֵּר גַּם בְּאֲרִיסוֹת, דְּיִתְלוּ דְּהַשְּׂכִירוּ לוֹ: (יב) רַק שְׂכָרָם. בְּבֵית־יוֹסֵף הֵבִיא בְּשֵׁם מְשׁוּבָת הַגַּאזִּינִים, דְּהוּא הָרִין אִם קָנָה מֵאֲיִנוֹ־יְהוּדִי וְתַכְף קָרָם שְׁיִשְׁבּ בָּהּ הַשְּׂכִינִים, דְּלֹא נִקְרָא שְׂמוֹ עָלָיו, וְיֵשׁ לְמַסְמָךְ עַל זֶה (מ"א וּש"א): (יג) מֵאֲיִנוֹ־יְהוּדִי, דָּאִם הִיָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִרְאֶה דְּאֲסוּר, דְּעַל־יְדֵי־נַה יִחְשְׁדוּ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעַל הַמְקָרָחַן שֶׁהַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי הוּא שְׂכִיר יוֹמוֹ: (יד) וְתוֹר וְהַשְּׂכִינִים. יֵשׁ אִוְמִרִים בְּשִׁכְרוּת נְמִי אֵינוּ מִתֵּר אֲלֵא כְּשֵׁלֹא יֵשׁ בָּהּ הַיִּשְׁרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתִב הַבֵּית־יוֹסֵף כְּנֶגְהָ. אֲבָל הַאֲלִיָּה רַבָּה וְשָׂאִרֵי אַחֲרוֹנִים כְּתוּב, דְּבַשְׂכְּרוּ מֵאֲיִנוֹ־יְהוּדִי, אָף שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַיִּשְׁרָאֵל מִתֵּר לְהַשְּׂכִירָה לְאֲיִנוֹ־יְהוּדִי, דְּלֹא נִקְרָא שְׂמוֹ עָלָיו: (טו) בְּבֵית־דִּינָה. הִינּוּ שֶׁהַמְקָרָחַן אֵינוּ בְּרִשׁוֹת־הַרְבִּיבִים, רַק בְּחִצְרוֹ בְּאֶחָד מֵהַבֵּית־דִּינָה שֶׁלּוֹ, וְיִכְךָ אִם אֵין רוֹחֲצִין בּוּ בַּחֵל אֲלֵא אוֹתוֹן שְׂבָבִיתוֹ שְׂרִי, (טז) אֲנָשִׁים אַחֲרוֹס לֹא יַדַּע אִם יֵשׁ שֵׁם מִקְרָחַן⁽¹⁴⁾, וְאוֹתוֹן שְׂבָבִיתוֹ הַיּוֹדְעִים מִזֶּה גַּם הֵם יוֹדְעִים שֶׁהַשְּׂכִיר לְאֲיִנוֹ־יְהוּדִי, אֲבָל כְּשִׁרוֹחֲצִין בּוּ גַם אֲנָשִׁים אַחֲרוֹס, הֵלֵא נִתְפָּרְסָם שִׁישׁ שֵׁם מִקְרָחַן, וְאוֹתוֹן הַמְקָרָחַן נִקְרָא מִכְּבֵר עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל, וְכַשִּׁינָאוּ אַחֲרֵי־כֵן שְׂעָשֵׂן יוֹצֵא מִמֶּנּוּ בִּימֵי הַשְּׂבָבִת, יִתְלוּ דְּבִשְׁלִיחוֹתוֹ הַסִּיקוּ הַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי, וְכֵל זֶה כִּשְׁהוּא בְּבֵית־דִּינָה שֶׁלּוֹ, אֲבָל אִם הוּא עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת־הַרְבִּיבִים בְּמִקּוֹם רְוִאִים, אוֹ אֵפְלוּ אִם אֵינִים רוֹחֲצִין בּוּ רַק אוֹתוֹן שְׂבָבִיתוֹ, מִכֵּל מְקוֹם אֲסוּר, דְּהַא הַכֵּל יוֹדְעִים שֵׁישׁ שֵׁם מִקְרָחַן וְאֵין הַכֵּל יוֹדְעִים

שער הציזין

(א) מְגוֹנְאֲבִרְתָּם מִלְקַטְוֵן סִימֵן רִמּוֹ סַעִיף א. וְכַשִּׁיטת הַרְמַבִּי"ם וְהַר"ן שֵׁם: (ב) בֵּית־יוֹסֵף בְּשֵׁם מְהַרְיָא וּמְגוֹנְאֲבִרְתָּם וְכַשִּׁיטת הַרְמַבִּי"ם, דְּלֹא כְּבִיח: וְאָף שְׂאֲלֵהָ רַבָּה יֵשׁב דְּבִרֵי הַבֵּית, הַשִּׁיגוּ כְּמֵה אַחֲרוֹנִים עַל זֶה, וְאָף הַטִּי' סְבִירָא לֵה לְאֲסוּר דְּלֹא כְּבִיח, אֲלֵא שֶׁהַטִּי' הַשִּׁיג עָלָיו מִשׁוּם דְּאֵין קִימָא לֵן בְּסִימֵן רִמּוֹ כְּהַר"ן וְהַרְמַבִּי"ם דְּבַקְבִּלְנוֹת אֲסוּר, וְשֵׁם הוּא רַק מִפְּנֵי מִרְאִית הַעֵינִן, וְהַאֲחֲרוֹנִים הַפְּסִימוּ בְּבֵית־יוֹסֵף בְּשֵׁם מְהַרְיָא דְּמַדִּינָא אֲסוּר: (ג) מְגוֹנְאֲבִרְתָּם וּש"א: (ד) מְגוֹנְאֲבִרְתָּם וּש"א וְגַל, וְאָף דְּכַמְגוֹנְאֲבִרְתָּם סִיט עוֹד דָּאָף אִם לֹא יַעֲשֶׂה הַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי בַּשְּׂבֻת יַעֲטוּף לְשִׁלְטֵן לוֹ, עֵינֵן בְּפִירִימְקָדִים שֶׁהַפְּסִים דְּאֵין תְּלוּי בְּזֵה, וְעֵינֵן בְּכּוּבִישִׁי־שְׂדֵה, וְעֵרִיף עֵינֵן בְּמַרְטָז זֶה: (טו) וְכֵהָ לֹא שֶׁחַ שְׂכַר־שְׂבֻת, דְּעַל עַח הַפְּסִינָה קָנִי לוֹ לְהַאֲיִנוֹ־יְהוּדִי לְגַמְרִי, אֲבָל בְּשִׁכְרוּת עֵרֶף שִׁתְּיָה דוֹקָא בְּהַבְלָנָה [פמ"ג כ"י ח"ג סק"ד]: (טז) אֵלִיָּה רַבָּה וּמַמְרִי־קִרְדִּי:

הלכות שבת סימן רמג

ביאורים ומוספים

[משניב ס"ק ז]

מְקַל מְקוֹם אֶסוּר, הַיְבֹאוּ לְהַשְׁדוּ בְשִׁכְרֵי־יוֹם⁽¹¹⁾ וכו', כִּי אִם הִיכָא דִּישׁ לְאִינוּי־הוֹדֵי קֶצֶת חֶלֶק בְּרוֹחַ הַשְּׁקָתוֹת⁽¹²⁾ וכו', וְכַל־שֶׁפֶן שְׁמַתָּה הִיכָא שְׁמוּקְרוּ לוֹ לְגַמְרֵי בְּכָל עֶרְבֵי־שַׁבָּת⁽¹³⁾.

11) ולפי זה, אדם שהתפרסם שדרכו לשכור פועלים לקצור את שדהו בקבלנות, או שמנהג אותו המקום לשכור פועלים בקבלנות, כתב בביה"ל לקמן (סי' רמד ס"א ד"ה או) שמותר לו לעשות כן, שהרי לא יחשדוהו בשכירות. והוסיף, והוסיף, שלשיטת הר"ן שטעם האיסור לשכור פועל בקבלנות הוא משום שקבלנות נראית לאנשים כשכירות, ויבואו להתיר גם שכירות, אסור לעשות כן בכל אופן. וסיים, שמי"מ אין למחות ביד המקילים בזה.

וכשנתן ישראל לנכרי ערב שבת לעשות בעבורו מלאכה, ועושה לו הנכרי מלאכה זו בשבת בחינם, כתב לקמן (סי' רמו ס"ק טז וסי' רנב ס"ק כ) שיש להחמיר ולאסור דבר זה מעיקר הדין, כיון שהנכרי עושה מלאכה זו על דעת ישראל.

12) ודוקא אם נתן לו חלק ברווחים, שאו יש לומר שטורח הנכרי בשביל חלקו ברווחים, אבל אם נתן לו לרחוץ בחינם מלבד השכר שמקבל מן השכירות, כתב בשו"ת חת"ס (אריח סי' נט) שאסור, משום שכל מה שטורח הנכרי מעבר לצרכי הרחצה, הרי זה בשביל הרווחים של ישראל, וכמו כל שכיר יום, ועוד, שרווח זה הוא מועט, ואין הנכרי עושה את המלאכה מחמת רוח זה.

ואפילו אם נתן לנכרי רק פרוטה מן הרווחים [מלבד השכר שמקבל מן השכירות], כתב בשו"ת נדע ביהודה (מהד"ת סי' כט, הובא בשערי תשובה סי' רמה ס"ק ב) שמוותר. מאידך, בשו"ת חת"ס סופר (שם) אסר לעשות כן, שהרי דרך האריסים לקבל מחצה שליש ורביעי, ולא שכר מועט כל כך, ובהכרח מה שטורח אינו אלא בשביל השכר שמקבל מהשכירות וכדלעיל.

ואפילו נכרי העושה מלאכה לישראל בשכירות, כתב בשו"ת אגרות משה (אריח ח"ד סי' נג) שאם נתן לנכרי חלק ברווחים של שבת, יש להקל בזה. ובמקום מניעת רוח גדול, כתב שם שמותר אפילו לכתחילה לפתוח עסק באופן זה, וכמו שכתב השו"ע לקמן (סי' רמד ס"ז).

13) ולענין ישראל ונכרי שיש להם בהמה בשותפות, שאסור מן התורה לישראל לתת לנכרי לעבוד בה בשבת, משום 'למען ינוח שורך וחמורך', כתב לקמן (סי' רמו ס"ק לא) שהענינה המובהקת היא שימכור את הבהמה לנכרי בחול במכירה גמורה, ויתן לו הנכרי חלק מן המעות, והשאר יזקוף עליו במלואו באופן שיהיה בטוח שהנכרי יתנם לו, וכל זה יעשה בפני דיני העיר כדי שיהיה כדון, וכן צריך לפרסם את הדבר משום מראית העין. וכתב בביה"ל שם (סי' ד"ה ר"ק), שכיון שיש מחמירים אפילו כשמוכר את הבהמה לנכרי, משום שזו הערמה באיסור תורה, על כן אין להתיר לעשות כן אלא בשעת הדחק. וסיים שם, שהבוטח בה ומקיים רצון התורה כפשוטו, ואינו עושה שום חטובות לענין שבת, אשריו, ובודאי הקב"ה יתן לו עבור זה הצלחה בנכסיו בשבת ימי המעשה.

ובזמנינו, שבעונותינו הרבים שמירת השבת אינה כראוי, כתב בשו"ת אגרות משה (אריח ח"ד סי' נה) שיש להחמיר ולא לסמוך על מכירה אפילו בענינו שאין האיסור אלא מדרבנן, שכיון שהדבר פרוץ יבואו להקל יותר, ועוד, שברוב הפעמים יש בזה הערמה, וגם אין המכירה נעשית כדון, וכן דעת הגר"ש אלישיב והגר"ש וואנר (ארחות שבת ח"ב פכ"ג הע' שט).

ואפילו כשמוכרו, כתב לקמן (סי' רמד ס"ק לה) שאסור לעשות כן כשיש בזה משום מראית העין [אם לא במקום הפסד], ואין להתיר אלא כשהתפרסם ששכרוהו לשנה, או כשנמצא המרוץ מהוץ לתחום. אמנם לענין אותם האנשים השוכרים נכרי בקבלנות כדי שינער את פשתיהו בחצר ישראל, כתב בשו"ע לקמן (סי' רנב ס"ק יז) שאף שאסור לעשות כן משום מראית העין, שיאמרו שצויהו לנער בשבילו בשבת, מי"מ יש להתיר את הדבר כשיקנו לנכרי את הפשתן לגמרי בכל ערב שבת.

[משניב ס"ק יא]

התו לִיקָא הַשְּׁדָא⁽¹⁴⁾.

14) וממה שכתב השו"ע שמרוץ שהשכירוהו שנה אחר שנה, התפרסם הדבר ומותר להשכירו, כתב בספר דעת תורה (סי' ב) ששמעו שלאחר שנתיים כבר יש קול, והתפרסם הדבר.

ובאופן שהתפרסם בעיתונים שהישראל השכיר את העסק לנכרי או שהוא עובד בו בקבלנות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' ג) שעדיף הדבר מהפרסום המבואר בשו"ע.

[משניב ס"ק טו]

דְּאֵנְשֵׁי אֶרְסִים לֹא יִדְעוּ אִם יֵשׁ שָׁם בְּרִחְקֵי⁽¹⁵⁾.

15) ולמרות שכתב השו"ע לקמן (סי' שא סמ"ה), שכל דבר שאסור משום מראית העין, לא חילקו בו חכמים ואסור לעשותו אפילו בחדרי חדרים, ביאר המשניב שם (ס"ק פס"ה), שהוא דוקא כשעלולים לחשוש בו שעובר על איסור דאורייתא, אבל כשהחשד הוא על איסור דרבנן, מותר לעשות כן בחדרי חדרים.

[ביה"ל ד"ה וחוה]

אם לא שְׁיִשֵּׁב בָּהּ הַיִּשְׂרָאֵל כְּפָה שְׁנַיִם וְנִתְפָּרְסָם לְכָל, אִזּוּ יֵשׁ לְעֵין בְּנֵיהֶם⁽¹⁶⁾.

16) לענין חנות המושכרת מממשלה של נכרים לישראל, ולאחר שנים רבות שישב בה ישראל רוצה הוא להשכירה לנכרי, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' יא) שלפי דברי הביה"ל יש לדון שאסור לעשות כן משום מראית העין. ומי"מ כתב שם, שאם יסגור ישראל את החנות לחדש ימים, ויפרסם את הדבר על ידי שישהה בביה"כ לאחר התפילה ויראו כולם שאינו טרוד עוד בעסקיו, ולאחר חודש יחליף את שלט החנות על שם הנכרי, יש להקל בזה, כיון שהחנות אינה אלא מושכרת לישראל, ומנהג מפורסם הוא שהשוכר חנות מהממשלה משכירה לאחר זמן לאחר.

הלכות שבת סימן רמג רמד

ביאורים ומוספים

שלו, אלא כל שכרו הוא עבור יום העבודה, ולכן אין כוונתו בעבודתו לגמור את המלאכה, אלא רק לעבוד אצל הישראל כל היום כדי שישלם לו, ולפיכך נחשב הוא כעושה בשליחות הישראל, מה שאין כן בקבלן שהמלאכה היא שלו ומקבל שכר רק כשיגמור את כולה, אם כן כוונתו לגמור את המלאכה כדי לקבל שכר, ולפיכך אינו נראה כשלוחו של הישראל.

[משנ"ב ס"ק ג]

כיון דהמלאכה עצמה אין ידוע שהיא של יש"א.

3 ומטעם זה בנק השייך לישראל שנמצא במקום שאין יהודים, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ב סוף סי' סג) שמותר לפקוד נכרי להיכנס לשם בשבת כדי לעשות מלאכות, ולענות לטלפונים וכדו'. כיון שעושה על דעת עצמו, והוסיף, שאף אין בזה איסור משום מראית העין, כיון שהבנק נמצא במקום שאין בו יהודים.

[משנ"ב ס"ק ד]

וקתם מחקר שם בעליו נקרא עליהם.

4 ובביאור הדבר כתב השו"ע הרב (סוף ס"ב), שמלאכת מחובר ברוב הפעמים היא מלאכה גלויה ומפורסמת לרבים, ולכן יש לה קול ונדע שם בעליה, מה שאין כן מלאכת תלוש, שאין לה קול, ועל פי רוב לא נודע הדבר לאחרים.

[משנ"ב ס"ק ו]

ד"ש לחש לשכניו שיידיעים שהוא שלישי.

5 ובטעם הדבר, כתב בשו"ע להלן (ס"ב) בשם כמה פוסקים, שהוא משום י"א פלוג.

[משנ"ב ס"ק טז]

אסור לקבל היקפו, כמו שכתוב בסימן רמה סעיף ו'.

17 ואם עבר וקיבל, כתב בביה"ל שם (דיה אסור) שיש המתירים ליהנות מזה, ונשאר בצ"ע.

[שעה"צ ס"ק יט]

וכן אם הוא קבלנות על [כל] השנה באפן דאסור מדינא.

18 וכמו שכתב המשנ"ב לעיל (ס"ק י) לענין מרחץ.

סימן רמד

איזו מלאכות יכול האינדיהודי לעשות בעד היש"א

[משנ"ב ס"ק א]

שיעשה לו איזה מלאכה בשכר דבר קצוב.

1 ואם התנה עמו שיתן לו שכר ולא פירש כמה יתן לו, אלא סיכמו ביניהם שלאחר זמן ידברו על גובה הסכום, כתבו השו"ע לקמן (סי' רמו ס"ב) והמשנ"ב לקמן (סי' רב ס"ק יד), שדינו כקצץ לו שכר.

[משנ"ב ס"ק ב]

דכיון שקצץ, אדעתה דנפשה קעביד למהר להשלים מלאכתו.

2 ובטעם הדבר שבשכיר יום אף על פי ששכרו קצוב אין אומרים שעושה על דעת עצמו, ביאר השו"ע הרב (ס"א), כיון שלשכיר יום אין עסק וענין בעצם המלאכה, ואין דוא נחשבת כמלאכה

הלכות שבת סימן רמג רמד

ד באר הגולה

אינו יהודי, שרי (כ"י בשם מהרי"א ור"ח וכו'). ואם עבר והשכירו במקום האסור, (טז) יש אומרים ששכרו מתר כ"י בשם הגאונים) (ז) ויש אומרים שאסור (מדרכי ש"ק ושבח), וכן עקר (וע"ז לקמן סוף סימן רמה):

רמד איזו מלאכות יכול האינדי יהודי לעשות בעד הישראל, ובו ו' סעיפים:

א פוסק אדם (פרוש, מחנה) עם האינדי יהודי על המלאכה (א) וקוצץ דמים והאינדי יהודי עושה (ב) לעצמו, ואף על פי שהוא עושה בשבת, (ב) מתר. במה דברים אמורים, (ג) *בעצנה, (ד) שאין מכירים הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא, אבל אם היתה ידועה ומפורסמת, אסור, שהרואה את האינדי יהודי עוסק אינו יודע שקוצץ, ואומר שפלוני שכר (ג) האינדי יהודי לעשות לו מלאכה בשבת. (ה) לסיקף הפוסק עם האינדי יהודי לבנות לו (ג) [ג] (ו) תצרו או תלכו * או (ז) (ז) לקצרו לו שדהו, באם היתה המלאכה

א תוספת פס
במדת גולות כיא
תקנת י"ו וקרא"ש
פס במדת גולות
ב פס סוף רמז
זר י"ב

שערי תשובה

[ג] תצור. עה"ט. וכתב בשם"ק ח"ג: ב"ח שהוא עומד לפל סוף לשכר אי"י בע"ש בקבלת השמחה הפסלת ע"י קולות, אף לא ישכר כפי אלא אמר כל המסמן אינו מסתיר, וכן בחיבת השמחה יוכל לעשות כן, ע"ש. וכתב בשו"ת נ"ב ח"א סימן כ"ב באחד שהיה דוחק לבנות הגן בחוה"מ שבות, שאח"כ יתנו הפועלים לטבוע ולא ישיג כמים ויעטרו לישב כלי סתקה מותם ומקטרו בימות הנקשים, וכתב שיש לצדד להחייב בקבלת אף בשבת יו"ט כיון שיקבץ פראג רב מנינים שבוים יהודים הוא בקבלת, ומכרס סוף הנשים, ולכן אין קנה חשוא מני העיר רק מאורחים, ואינו לא ידע קל אם הוא מלאכת ישראל, אף

היג בנה דא"י עושה בקבלת שלו, אבל ר"י אומר מטעם שנוכר כסע"ף נה, ור"ח בעצמו לא סמך על הוראתו כשנבנה ביתו, וכ' הנהגת מרדכי בהשפחות אסורות לעשות מלאכה בבית ישראל בשבת, והטעם מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה: (ז) לקצרו. אע"ג דנרן שדה לארסות, וא"כ יסבדו שלקחה

באר הגולה

* בעצנה. ע"ז במשנה ברוכה. וע"ז באור הגר"א שצ"ע על זה ירושלמי הג"ל דקתלוש בביתו של אינדי יהודי דקא, ולקאונה משמע מנה דהוא מחמיר אם עושה אותה פקדוקא אף שהיא מלאכת תלוש שאין ידוע שהיא של ישראל: אבל לטנא דשלתן צירוף שקבת: שאין הכל מכירים וכ"כ אבל אם היתה ידועה וכו', משמע דהעקר תלוז אם המלאכה מפורסמת שהיא של ישראל, וכן כתב הגר"א בעצמו בבאורו על דברי הג"ה שבע"ף ב, ע"ז פ"ס, וקא דאיתא בירושלמי: בבית אינדי יהודי, מטר, היגו משום דכל כהאי גונא ספקתא כל מנכרא מלתא שהיא של ישראל, ואפלו אם היא מלאכת פרנקיא שרי, ואין הכי נמי דאפלו אם הוא עושה אותה ברשות הרבים שרי אם אינו מנכר לטעם בני אדם שהיא של ישראל, כמו שקבת בית יוסף שם בשם רבנו יוחנן ונאפשר עוד, דקא הירושלמי שם לאפוקי אם הוא בבית ישראל, ונראה דכונת הגר"א ג"כ, אבל שחסר תב"כ וכו' אחר תב"כ בעצנה, ורוצה לומר על מה דקבת בשלתן צירוף שאין הכל מכירים, וע"ז מקור לזה דפרנקיא הירושלמי בביתו של אינדי יהודי, והניגו משום דהתם לא מנכרא מלתא שהיא של ישראל, וכן מדמתיא במחבר בעיר אחרת, והניגו הכל מטעם זה, והוא הדיו כל כהאי גונא: * או לקצרו לו שדהו. ע"ז במשנה ברוכה מה שקבת בשם ה"ט, דאפלו אם נרן אנשי העיר לשכר פועלים בקבלת ג"כ, אסור, דיתחדוהו כשכיריים שגם זה הוא גילולת [וע"ז בפרי"ק ג"כ דלדבריו אפלו מנהג רב העיר הוא בקבלת ג"כ, אסור כיון דנגילים בשכיריים ג"כ, ולעצות דעמי יש להשיב, דזה לשון הרא"ש פרק קמא דעבודת גולות

סעיף א: (ג) בעצנה. היגו שהיא מלאכת צנעה, לפי שאין הכל דאפלו אם הוא עושה אותה (ג) בפרהסיא שרי, כיון דהמלאכה ואפלו אם קצת יודעים שהיא מלאכה ישראל, שרי. ואף על גב דמבאר לקמן בהג"ה דיש לחש לאורחים ובני ביתו שיחשדו אותו - שם שהיא מלאכת מחבר, וקתם מחבר שם בעליו וקרא עליו, החמירו בו ביותר: (ה) לסיקף וכו'. רוצה לומר, דסתם מחבר היו כאלו ידוע ומפורסמת שהיא של ישראל: (ו) תצרו או תלכו. ואפלו אם הוא עומד במקום שאין ידוע שהוא שלו, ג"כ אסור, דיש לחש לשכירי שידעו שהוא שלו, ויתחדוהו ששכירו הוא לזמים [כ"א ושי"א]: (ז) לקצרו לו שדהו. ואף על גב דנרן שדה לארסות, ואם כן יסבדו שלקחה בארסות, כמו שקבת

באר היטב

(ז) ור"א שאסור. ב"ח כתב ולא פליגי, דמקום דמטר מדינא אלא משום מראית עין אסור שכרו מתר, ומ"כ דקא בהקלעה, אבל אם הביא שכר בשבת לקדו אסור כמ"ש ס"ס רמה:

(ב) לעצמו. פ"י דאין קפידא לישאל בנה, דאם לא יעשהו היום יעשהו למחר: (ג) האינדי יהודי. כלומר ששכרו לזמים, ונה אסור מדינא: (ג) תצרו. התוס' ס"פ דע"ג בשם ר"ח שקבו דר"ח הנה ממיר לבנות בית ע"י אי"י בקבלת כיון דאין שבת לישאל כמה שבויה בשבת, כמו בשדה דאריס אריסותה עבד היג בנה דא"י עושה בקבלת שלו, אבל ר"י אומר מטעם שנוכר כסע"ף נה, ור"ח בעצמו לא סמך על הוראתו כשנבנה ביתו, וכ' הנהגת מרדכי בהשפחות אסורות לעשות מלאכה בבית ישראל בשבת, והטעם מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה: (ז) לקצרו. אע"ג דנרן שדה לארסות, וא"כ יסבדו שלקחה

משנה ברוכה

שהשכירו לאינדי יהודי, (ח) כן כתבו הרבה אחרונים. (יט) ויש מקלין עוד, דאם הוא עומד ברשות אחר בפני עצמו שלא בחצרו, אז אפלו רוחצין בו גם אנשים אחרים אפלו הכי שרי, דמסתמא אין הכל יודעים שהוא שלו, רק אותן השכנים של הפרקץ, ומסתמא נתנדע להם גם את זה שהשכירו לאינדי יהודי: (טז) יש אומרים ששכרו מתר וכו'. והאחרונים הסכימו דלא פליגי, דמקום דמטר מדינא, כגון שהשכיר הפרקץ לאינדי יהודי לשנה או לחודש, דמשום שכר שבת ליקא תהלא הוא בהקלעה, ואינו אסור אלא משום מראית העין, כפ"ל בסעיף א, לכן בדיעבד מתר לקבל השכר מהאינדי יהודי, (ע) מה שאין כן אם השכירו לזמים, דמדינא אסור משום שכר שבת, (כ) לכן אפלו הביא האינדי יהודי מעצמו מעות אסור לקבל הימנו, כמו שקבתו כסימן רמה סעיף ו"י: וע"ז שם מה שכתבנו במשנה ברוכה, ואם המלאכה מטלת על ישראל, ע"ז ריש סימן רמה:

א (א) וקוצץ דמים. היגו בקבלת, שמתנה עמו שייעשה לו אינה מלאכה בשכר דבר קצוב. ואם עושה לו בטובת הנאה, ע"ז לקמן בסימן רמו סעיף ד ובסימן נב סעיף ב: (ב) מתר. דכיון שקוצץ, אדעתה דנפשה קעביד למהר להשלים מלאכתו, (ג) דלישראל אין קפידא בנה, דאם לא יעשהו היום יעשהו למחר; דאם קובע לו מלאכתו בשבת, אסור, דלקמן סימן רמו מדינא שהיא של ישראל, וכמו שמפרש, (ג) אבל אין הכי נמי בעצמה אין ידוע שהיא של ישראל: (ד) שאין מכירים הכל, דמבאר לקמן בהג"ה דיש לחש לאורחים ובני ביתו שיחשדו אותו - שם שהיא מלאכת מחבר, וקתם מחבר שם בעליו וקרא עליו, החמירו בו ביותר: (ה) לסיקף וכו'. רוצה לומר, דסתם מחבר היו כאלו ידוע ומפורסמת שהיא של ישראל: (ו) תצרו או תלכו. ואפלו אם הוא עומד במקום שאין ידוע שהוא שלו, ג"כ אסור, דיש לחש לשכירי שידעו שהוא שלו, ויתחדוהו ששכירו הוא לזמים [כ"א ושי"א]: (ז) לקצרו לו שדהו. ואף על גב דנרן שדה לארסות, ואם כן יסבדו שלקחה בארסות, כמו שקבת

שער הציזין

(ח) נוסח הגולה ואלה רבה ומאמר מרדכי ותוספות שבת והנהגת הגר"ח זאנאר, דלא כמגן אברהם דתחמיר שיקנה שמים לטיבואה: שיהיה עומד בנושות אחר, וישאל ויתנו בו אלא שמי הדינה. וע"ז ב"י שהקשה על הרק"א שתי קשיות, וע"ז בקל"ה רבה שישבם: (ט) אלה רבה והנהגת הגר"ח מ"ל. אף עצם הסבא לא ברירא לי כ"כ, דאם ישב בה ישראל מחבר קדם שהשכירו, מאי מהני דהוא עמה ברשות אחר, הלא כבר נקרא שם ישראל עליו על ידיה: ואם לא ישב בה מעולם, רק תכף השכירו לאינדי יהודי, אם כן פשיטא דשרי אפלו אם הוא עומד בנושות, לפי מה שמקל המגן אברהם בסעיף קטן ג. ולפי צוית דעמי אפיק דכיון דהמטעם הרק"א ובית יוסף דין זה, וצירוף ע"ז: (ט) וכן אם הוא בקבלת על [כל] השנה באופן דאסור מדינא, ג"כ אסור לקנות [ממ"ג]: (כ) מגן אברהם ושי"א: (ב) מגן אברהם ושי"א: (ג) בית יוסף סימן נב בשם רבנו יוחנן, וכן קתם שם בשלתן צירוף סעיף ג, וכן כתבו המגן אברהם בסעיף קטן ג. והתוספות שבת והסמ"א. ודברי הלבוש בנה צירוף ע"ז: (ג) דאף דלקאונה התחבר בסעיף ב לא סבירא לה כה"ש אומרים שם, וסבירא לה דמתקרינן אפלו אם המלאכה אינה מפורסמת, היגו דקא במחבר ומשום לא פליגי, מה שאין כן בענינו דאירעין בתלמוד: